

Bruxelles, 22. svibnja 2026.
(OR. en)

9202/26

CULT 71	EMPL 113
AUDIO 70	GENDER 35
CULT HERIT 13	DIGIT 135
EDUC 160	TOUR 26
JEUN 75	MI 465
COMPET 563	ENV 502
SAN 298	PROCIV 96
DISINFO 41	RECH 219
RELEX 648	NDICI 14
FREMP 167	FIN 675
AG 74	

NAPOMENA O TOČKI „I/A”

Od:	Predsjedništvo
Za:	Odbor stalnih predstavnika / Vijeće
Predmet:	Zajednička izjava „Europa za kulturu – kultura za Europu” – odobrenje

I. UVOD

1. Komisija je 12. studenoga 2025. Vijeću i Europskom parlamentu predstavila Nacrt zajedničke izjave „Europa za kulturu – kultura za Europu” („Zajednička izjava”)¹. Cilj je izjave osigurati snažniju političku predanost kulturi, u okviru uloga i nadležnosti svake institucije.

¹ Dok. 15410/25 ADD 2.

2. Odbor stalnih predstavnika 1. travnja ovlastio je predsjedništvo da započne međuinstitucijske rasprave s Europskim parlamentom i Komisijom na temelju teksta kako je naveden u dokumentu 7663/26 REV 1, nakon njegova razmatranja u Odboru za poslove u kulturi 21. siječnja 2026. i 17. veljače 2026.
3. Održana su četiri međuinstitucijska sastanka radi rasprave o tekstu izjave, tri na tehničkoj razini (22. travnja, 4. svibnja i 6. svibnja 2026.) i jedan na političkoj razini (18. svibnja 2026. u Strasbourgu), na kojima je postignut privremeni politički dogovor s Europskim parlamentom i Komisijom. Postignuti kompromis naveden je u Prilogu.
4. Zajedničku izjavu sada bi trebali potpisati Europski parlament, Vijeće i Komisija.

II. ZAKLJUČAK

Odbor stalnih predstavnika poziva se da:

- potvrdi dogovor i
- preporuči Vijeću da:
 - odobri tekst Zajedničke izjave „Europa za kulturu – kultura za Europu” kako je naveden u Prilogu i
 - ovlasti predsjedništvo za potpisivanje izjave u njegovo ime.

Nacrt zajedničke izjave

„Europa za kulturu – kultura za Europu”

Preambula

budući da:

- a) Europa je kontinent umjetnosti, kulture i kreativnosti neizmjerne vrijednosti te bogate kulturne baštine i povijesti. Europska kulturna raznolikost i dinamičnost, koje su plod izvrsnosti njezinih umjetnika te kulturnih i kreativnih djelatnika, iznimno su važne za vrijednosti i identitet EU-a, potiču europski osjećaj pripadnosti i zajednički europski identitet i jačaju demokraciju.
- b) Kulturni i kreativni sektori i industrije dinamični su sektori gospodarstva. Obuhvaćaju sve vrste izričaja i pojavne oblike povezane s umjetnošću, kulturom, kulturnom baštinom te audiovizualnim sadržajem i medijima. Oni su strateški resurs za konkurentnost i koheziju Europe, doprinose gospodarskom rastu te pozitivno utječu na različite sektore i područja, otvaraju kvalificirana radna mjesta i povećavaju kreativne i inovativne prednosti EU-a.
- c) Kultura i kulturna baština u središtu su temeljnih vrijednosti na kojima EU počiva – poštovanje ljudskog dostojanstva, sloboda, demokracija, jednakost, vladavina prava i poštovanje ljudskih prava (članak 2. UEU-a) – i utjelovljuju moto „Ujedinjena u raznolikosti”. U području kulture opći je cilj EU-a poštovati i promicati svoju bogatu kulturnu i jezičnu raznolikost, osigurati očuvanje i unapređenje europske kulturne baštine i poticati suradnju među državama članicama (članak 3. UEU-a, članak 167. UFEU-a), čime podupire djelovanja država članica u području kulture.

- d) Kultura i kulturna baština omogućuju zamišljanje poželjne budućnosti i iznimno su važne za europski način života. Platforma su za javni dijalog, ujedinjavaju zajednice, obogaćuju živote, jačaju koheziju naših društava i važan su orijentir za vanjsko djelovanje EU-a. EU može iskoristiti kulturna dobra za izgradnju otpornosti, promicanje mira i demokracije te za poticanje inovativnih rješenja koja doprinose održivom razvoju.
- e) Kultura je strateški resurs EU-a za suočavanje s današnjim pritiscima, kao što su geopolitičke i geoeekonomske tenzije, globalno zagrijavanje i uništavanje okoliša, društvene i gospodarske nejednakosti, brz tehnološki napredak, demografske promjene i kriza mentalnog zdravlja. Istodobno, kulturni i kreativni sektori i industrije, uključujući audiovizualnu industriju, imaju vlastite poteškoće, koje treba prevladati ciljanom potporom i odlučnim djelovanjem.
- f) U ovoj se izjavi iznosi dugoročna strateška vizija kulture u središtu europskog identiteta, koja se temelji i na postignućima planova rada EU-a za kulturu. Naglašava se važnost kulture za pojedince, zajednice i EU te se jačaju kulturna prava i načela. Prepoznaje se da su kulturne aktivnosti, roba i usluge izraz identiteta, vrijednosti i značenja. Osim toga, u izjavi se ponovno potvrđuje da bi Unija u svim svojim djelovanjima trebala uzeti u obzir kulturne aspekte, posebno kako bi se poštovala i promicala raznolikost njezinih kultura.
- g) Priznajući potpornu ulogu EU-a u području kulture, ovom se izjavom potvrđuju zajedničke političke obveze i odgovornosti Europskog parlamenta, Vijeća Europske unije i Europske komisije, u okviru njihovih nadležnosti i potpuno u skladu s pravom EU-a, utemeljene na ključnim smjernicama utvrđenima u Komisijinu Kulturnom kompasu za Europu iz 2025.

Zajednička izjava „Europa za kulturu – kultura za Europu”

Nastojimo promicati i pozicionirati kulturu kao resurs koji doprinosi europskom jedinstvu, demokraciji, raznolikosti, izvrsnosti i konkurentnosti, a u isto vrijeme od njih ostvaruje korist. Stoga se obvezujemo:

- jačati ulogu Europske unije kao globalne kulturne sile i dinamičnog središta kreativnosti u kojem svatko može slobodno stvarati kulturu, pristupati joj i u njoj sudjelovati; ulogu u zaštiti kulturnih prava te osnaživanju građana i kreativnih djelatnika,
- osigurati da kultura i dalje bude pokretačka snaga socioekonomske i teritorijalne strukture Europe, imajući na umu inherentnu, društvenu, građansku i gospodarsku vrijednost kulture i njezin transformacijski potencijal,
- promicati mjere za jačanje, napredak, inovacije i konkurentnost na globalnoj razini,
- uvažavati inherentnu vrijednost kulture i njezine uloge javnog dobra koje doprinosi otpornosti i održivom rastu EU-a.

U skladu s tim obvezama i četiri glavna elementa Kulturnog kompasa za Europu izjavljujemo da prihvaćamo sljedeća načela za kulturne politike u Europi.

1. **Sloboda umjetničkog izražavanja** i sloboda stvaranja temelji su kulture i imaju nezamjenjivu ulogu u poticanju demokratskih društava i očuvanju europskih vrijednosti.

Obvezujemo se:

- štititi slobodu umjetničkog izražavanja i poštovati vrijednosti EU-a kao temelj demokracije i temeljna prava u Europskoj uniji,
- braniti umjetnike i kulturne djelatnike od cenzure, zastrašivanja i neopravdanog uplitanja,
- štititi neovisnost kulturnih ustanova.

2. **Kulturna i jezična raznolikost** temeljne su vrijednosti na kojima se zasniva EU.

Obvezujemo se:

- podupirati, isticati i čuvati bogatu kulturnu i jezičnu raznolikost Europske unije i njezin kulturni suverenitet,
- promicati bogatu raznolikost kulturnih djela i sadržaja stvorenih u Europi, posebno na internetu, i poticati njihovu vidljivost i dostupnost, i to na svim službenim jezicima EU-a uz potpuno poštovanje jezične raznolikosti.

3. **Pristup kulturi** temeljni je stup demokratskih i uključivih društava. Obvezujemo se:

- povećati uključiv pristup, sudjelovanje, uživanje i korist od kulture i kulturne baštine za sve, a posebno za mlađe generacije,
- posvetiti posebnu pozornost kulturnim pravima, što obuhvaća pristup kulturi, za ranjive osobe, uključujući osobe s invaliditetom, marginalizirane osobe ili osobe u nepovoljnom položaju te osobe koje žive u ruralnim, udaljenim ili nedovoljno pokrivenim područjima, uključujući područja u kojima postoje opasnost od depopulacije ili socioekonomski izazovi,
- jačati i poboljšati kulturnu infrastrukturu u cijeloj Europi, obraćajući posebnu pozornost na smanjenje socioekonomskih i teritorijalnih nejednakosti te potičući sudjelovanje u kulturi na lokalnoj razini.

4. Svi imaju pravo na **poštene, pravedne, zdrave i sigurne radne uvjete**, pa tako i umjetnici i kulturni djelatnici, koji su nositelji naših kulturnih i kreativnih sektora i industrija. Pravedna naknada i odgovarajući radni uvjeti ključni su za umjetničku slobodu i kulturnu raznolikost. Obvezujemo se:

- promicati pravedne naknade, odgovarajuću socijalnu zaštitu i pristup razvoju vještina i mobilnosti za sve umjetnike i kulturne djelatnike, kao i podupirati njihova prava na kolektivno pregovaranje i promicati njihovu sigurnost i zdravlje na radu, uključujući njihovo mentalno zdravlje, poštujući pritom ulogu i autonomiju socijalnih partnera,
- promicati rodnu ravnopravnost u kulturi i kulturnoj baštini te štititi prava umjetnika i kulturnih djelatnika s invaliditetom.

5. **Mladi** su presudni za oblikovanje budućnosti Europe i njezina raznolikog kulturnog krajobraza. Obvezujemo se:

- promicati zastupljenost i sudjelovanje mladih u izradi kulturnih politika kako bi se njihovo mišljenje uzelo u obzir u donošenju odluka koje se na njih odnose,
- podupirati mlade i nove umjetnike, uključujući marginalizirane osobe ili osobe u nepovoljnom položaju, uvažavajući pritom njihov doprinos europskoj kulturi i baštini,
- poticati međugeneracijsku suradnju i razmjenu među umjetnicima kako bi se osigurao prijenos vještina, znanja i tradicija.

6. Sinergija između **kulture, umjetnosti i obrazovanja** temelj je za razvoj i blagostanje budućih društava. Obvezujemo se:
- poticati umjetničko obrazovanje za sve u formalnom, neformalnom i informalnom učenju u okviru cjeloživotnog učenja, čime se doprinosi raznolikosti i otpornosti EU-a,
 - podupirati pristup STEAM (prirodne znanosti, tehnologija, inženjerstvo, umjetnost i matematika) i interdisciplinarne i transdisciplinarne sinergije između kulture, umjetnosti, prirodnih znanosti i tehnologije.
7. Pokazalo se da sudjelovanje u kulturnom životu pozitivno utječe na **zdravlje i dobrobit** pojedinaca i zajednica. Obvezujemo se:
- promicati, u okviru naših politika, pozitivne učinke kulture i sudjelovanja u kulturi na zdravlje i dobrobit,
 - razmjenjivati primjere dobre prakse i inovativne pristupe u svim sektorima.
8. Etička, održiva i odgovorna primjena i razvoj sustava **umjetne inteligencije** (UI) te upravljanje tim sustavima trebali bi poticati ljudsku kreativnost u okviru pravednog i antropocentričnog pristupa utemeljenog na pravima. Trebalo bi: poštovati kulturna prava, pristupačnost, uključivost i kulturnu raznolikost; promicati dostupnost i vidljivost europskog, nacionalnog i lokalnog sadržaja te im doprinositi; poticati konkurentnost; premostiti digitalni jaz i poticati digitalnu uključenost. Obvezujemo se:
- promicati ljudsko stvaralaštvo i europsku kulturnu i jezičnu digitalnu suverenost i raditi na uklanjanju etičkih rizika od pristranosti i kulturne homogenizacije,
 - štititi prava intelektualnog vlasništva smanjenjem utjecaja umjetne inteligencije na stvaratelje i njihovu pravednu naknadu, a ujedno prihvaćati inovacije,

- poticati transparentnost sadržaja generiranog umjetnom inteligencijom kako bi se olakšalo razlikovanje između sadržaja generiranog ljudskim djelovanjem i sadržaja generiranog umjetnom inteligencijom,
- pratiti i ublažavati učinke umjetne inteligencije na radna mjesta i pomagati kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama u prilagodbi na tehnološke promjene i stjecanju digitalnih vještina,
- poticati primjenu umjetne inteligencije kao alata za potporu kulturnim i kreativnim djelatnicima i omogućiti kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama da iskoriste mogućnosti tih tehnologija, čime se jačaju inovacijski kapacitet Europe i globalna tehnološka konkurentnost.

9. **Kulturna baština** most je između prošlosti i budućnosti. Simbol je ujedinjenosti u raznolikosti i jedan od temelja našeg identiteta, demokracije i otpornosti. Obvezujemo se:

- štititi, čuvati i promicati bogatu prirodnu i kulturnu baštinu Europe, materijalnu i nematerijalnu, i pritom iskoristiti digitalne tehnologije za poticanje njezina očuvanja, pristupačnosti i inovacija,
- poboljšati informiranost, istraživanje i izgradnju kapaciteta, kao i upotrebu i interoperabilnost baza podataka i digitalnih tehnologija za suzbijanje nezakonite trgovine kulturnim dobrima i drugih povezanih kaznenih djela i ujedno poticati suradnju svih relevantnih stručnjaka, npr. stručnjaka za baštinu, izvršavanje zakonodavstva ili carinu, među ostalim u međunarodnom kontekstu,
- poticati međugeneracijske razmjene kako bi se osigurao prijenos kulturne baštine i znanja sa starijih generacija na mlađe.

10. Kultura i kulturna baština potiču **regionalni i teritorijalni razvoj, otpornost, socijalnu koheziju i konvergenciju** među europskim regijama. Treba ih zaštititi i u kriznim vremenima, među ostalim od utjecaja klimatskih promjena. Obvezujemo se:
- iskorištavati potencijal kulture i kulturne baštine, u sinergiji s drugim područjima, za povećanje privlačnosti svih područja i prevladavanje teritorijalnih izazova, uključujući ublažavanje demografskog pada, posebno u rubnim, ruralnim, udaljenim i nedovoljno pokrivenim područjima i najudaljenijim regijama EU-a,
 - poboljšavati održivost kulturnog turizma, uz poštovanje kulturne baštine, krajobraza i praksi zajednica, te doprinositi regionalnom i lokalnom razvoju,
 - razmatrati različite načine za uključivanje kulture i kulturne baštine u suradnju u području pripravnosti na krize, planiranja sigurnosti i pripravnosti na krize, upravljanje krizama i rizicima, obnovu nakon krize, oporavak i proces izgradnje mira.
11. Kultura, uključujući kulturnu baštinu, iznimno je važna za **prelazak na okolišnu održivost** jer oblikuje vrijednosti, ponašanja i praksu na kojima se temelji okolišno odgovoran razvoj. Obvezujemo se:
- naglašavati važnost kulture u odgovoru politike na ekološke izazove promicanjem arhitekture, dizajna, zaštite baštine i upravljanja krajobrazom koji su fokusirani na kvalitetu, inovacije, uključenost i izvrsnost, kao i poticanjem primjene praktičnih alata za ozelenjivanje i prihvaćanja vještina te omogućivanjem akterima u području kulture i baštine da predvode i mijenjaju diskurse u interakciji sa zajednicama.

12. Rad na ostvarenju ambicija iz ove izjave i potpuno iskorištavanje transversalnih učinaka kulture podrazumijeva promicanje kulture u unutarnjim i vanjskim politikama EU-a, uvažavanje potreba kulturnih i kreativnih sektora i industrija i ulaganje u njih te praćenje napretka. Obvezujemo se:

- podupirati održivost kulturnih i kreativnih sektora i industrija i čuvati kulturnu baštinu, među ostalim poticanjem različitih oblika financiranja i razmatranjem inovativnih i alternativnih načina financiranja na svim razinama upravljanja,
- osigurati djelotvorno uključivanje kulture u relevantne strategije, politike i djelovanja EU-a i odgovarajuće instrumente financiranja, od rane faze njihova osmišljavanja do provedbe,
- jačati prekograničnu cirkulaciju europskih kulturnih djela u svojoj njihovoj raznolikosti,
- blisko i redovito surađivati s relevantnim dionicima,
- promicati ovu izjavu, u okviru uloga i ovlasti potpisnikâ, u odnosima EU-a s partnerskim zemljama i relevantnim međunarodnim organizacijama te poticati suradnju u okviru multilateralnih foruma,
- raditi na inicijativama za poboljšanje dostupnosti pouzdanih i usporedivih podataka o kulturi kako bi se podržao razvoj kulturnih politika utemeljenih na dokazima,
- preispitivati napredak u područjima obuhvaćenima ovom izjavom.
